

Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”

1 marca 2026 r. w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”. W wydarzeniu wzięli udział zastępcy prezesa IPN: dr hab. Karol Polejowski i dr Mateusz Szpytma.

01.03.2026

Wystawa „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” przedstawia genezę Zrzeszenia, główne kierunki działalności oraz represje, jakie spadły na jego działaczy. Osobno pokazano miejsce Zrzeszenia w pamięci społecznej. W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni w Muzeum Armii Krajowej oprócz plansz wystawowych można zobaczyć szereg artefaktów: oryginalne numery podziemnych pism i ulotek, fałszywe dokumenty, a także tak wyjątkowe eksponaty, jak gryps z więzienia ostatniego prezesa WiN Łukasza Cieplińskiego „Pługa” i pistolet ostatniego zabitego w walce partyzanta, byłego żołnierza oddziału partyzanckiego WiN, Józefa Franczaka „Lalusia”.

– Nie ma pierwszej i drugiej konspiracji. Jest jedna polska niepodległościowa konspiracja. Wróg się zmieniał, ale idea, cel, do którego dążyli ci, którzy tę walkę prowadzili, pozostawał niezmienny. Ci, którzy rozpoczęli działalność Polskiego Państwa Podziemnego, tej konspiracji z końca września 1939 roku, prowadzili ją również po roku 1945, a ostatni z żołnierzy Wojska Polskiego, który zginął z bronią w ręku walcząc z komunistami, Józef Franczak, to rok 1963

– powiedział podczas wernisażu zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski. Podkreślił również, że przez te wszystkie lata funkcjonowanie Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość jest niezwykle ważnym elementem walki o duszę i charakter narodu polskiego. To dzięki tym,

którzy angażowali się w tę walkę, polski gen wołności przetrwał. Kolejne pokolenia czerpały z tego, co było udziałem konspiratorów z okresu II wojny światowej i okresu bezpośrednio powojennego.

W wernisażu wzięli udział m.in. dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Adrianna Garnik, przedstawiciele władz państwowych, harcerze oraz uczestnicy obchodów.

Po wystawie gości oprowadził dr Michał Wenklar, zastępca dyrektora IPN w Krakowie.

Wystawa powstała w związku z 80. rocznicą powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Jest wspólnym dziełem Instytutu Pamięi Narodowej, Muzeum Armii Krajowej w Krakowie oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. Partnerem projektu jest Zarząd Obszaru Południowego Zrzeszenia WiN w Krakowie.

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyński \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyński \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyński \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyński \(IPN\)](#)

[Zaprezentowaliśmy wystawę „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” – Warszawa, 1 marca 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz \(IPN\)](#)

* * *

Zrzeszenie WiN było najważniejszą i najliczniejszą organizacją powojennego podziemia zbrojnego, wywodzącą się wprost z AK. Zostało powołane do życia 2 września 1945 r. przez pięciu oficerów byłej Komendy Głównej AK, z płk. Janem Rzepeckim na czele. Głównym założeniem Zrzeszenia było przeformatowanie poakowskiej konspiracji zbrojnej na konspiracyjną działalność polityczną. Wobec powstania na mocy postanowień jałtańskich Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, uznanego przez aliantów zachodnich, twórcy WiN stwierdzili, że szersza walka zbrojna może prowadzić do represji, a szansę dla uratowania suwerenności i demokracji stanowią zapowiedziane wybory do Sejmu Ustawodawczego. Zrzeszenie miało więc skoncentrować się na konspiracyjnej działalności propagandowej i informacyjnej. Wobec komunistycznych represji prowadziło jednak działania z zakresu samoobrony, z czasem podporządkował mu się też szereg oddziałów i zgrupowań partyzanckich. Kierowali Zrzeszeniem kolejno Jan Rzepecki, Franciszek Niepokólczycki, Wincenty Kwieciński i Łukasz Ciepliński.

Przez ponad dwa lata Zrzeszenie stanowiło najważniejszego konspiracyjnego przeciwnika komunistów. Było dla powojennego podziemia tym, czym Armia Krajowa dla oporu z czasów wojny. Nie udało się jednak uniknąć sterroryzowania społeczeństwa i sfałszowania wyborów. Pomimo fiaska pierwotnych założeń WiN kontynuował działalność, trwając w konspiracji, informując świat o sytuacji w kraju i oczekując na zmianę sytuacji międzynarodowej. Ostatni, IV Zarząd Główny Zrzeszenia został rozbity w listopadzie 1947 r. Zamordowanie 1 marca 1951 r. prezesa Łukasza Cieplińskiego wraz z towarzyszami z IV Zarządu Głównego WiN, stało się podstawą do ustanowienia 1 marca Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”.

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/238245,Zaprezentowalismy-wystawe-O-dusze-i-charakter-Narodu-Polskiego-Zrzeszenie-Wolnos.html>